

Już dwudziesty tom „Wrocławskich Studiów Wschodnich”

W pierwszym numerze „Wrocławskich Studiów Wschodnich” (1997) ich pierwszy redaktor naczelny śp. prof. Czesław Hernas pisał:

Można sądzić, że dzisiaj istnieją już warunki do rzeczowego przedstawienia relacji polsko-rosyjskich: tego, co dzieli i łączy, związków i konfliktów, faktów i stereotypów, a rysujące się zbliżenie kulturowo-polityczne po obu stronach dawnych i nowych granic stanowi dodatkową motywację do prowadzenia obiektywnych wspólnych badań. Redakcja „Wrocławskich Studiów Wschodnich” zamierza podjąć je i rozwijać we współpracy z autorami i ośrodkami naukowymi zarówno w kraju, jak i poza jego granicami.

Wprawdzie nie wszystkie słowa napisane wówczas są dzisiaj aktualne, niemniej jednak nie odnoszą się one do badań naukowych, które pomimo trudności ujawnionych w ostatnich latach nie ustają i przynoszą ważne ustalenia dotyczące stosunków polsko-rosyjskich. Ponadto bardzo szybko we „Wrocławskich Studiach Wschodnich” rozpoczęto publikację prac odnoszących się do innych narodów zamieszkujących obszar Imperium Rosyjskiego i Związku Radzieckiego, z których wiele mieszka we własnych, utworzonych na początku lat 90. ubiegłego wieku, państwach.

Pomysł edycji specjalnego czasopisma o tematyce wschodniej powstał w istniejącym od 1992 roku Ośrodku Badań Wschodnich, kierowanym przez dra Antoniego Kuczyńskiego, powiązany strukturalnie z Katedrą Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Wrocławskiego. W wyniku programowych przedsięwzięć Ośrodka odbyły się międzynarodowe konferencje dotyczące związków polsko-syberyjskich, których pokłosiem jest 8 tomów studiów i materiałów z tego zakresu oraz liczne artykuły opublikowane we „Wrocławskich Studiach Wschodnich”. Cel tych inicjatyw zakładał zintegrowanie

badanych dotychczas w różnym zakresie poza uczelnią. W dawnej sytuacji politycznej — jak pisał Cz. Hernas — nie było bowiem sprzyjających warunków do swobodnego formułowania problemów badawczych oraz projektowania tematów — i co istotne — do bezpiecznego gromadzenia oraz przechowywania źródeł do czasów najnowszych (głównie różnego typu memuariastyki) jako dokumentacji tzw. żywej historii, zwłaszcza wschodniej.

Inicjatywa ta znalazła pełne poparcie ówczesnego rektora Uniwersytetu Wrocławskiego śp. prof. Wojciecha Wrzesińskiego, na którego wsparcie i przychyłność Ośrodek Badań Wschodnich oraz „Wrocławskie Studia Wschodnie” mogły liczyć do ostatnich chwil Jego życia.

Redaktorem naczelnym czasopisma został polonista, wybitny znawca baroku polskiego, o niekwestionowanym autorytecie naukowym i moralnym, prof. Czesław Hernas. W skład Komitetu Redakcyjnego weszli: dr Adolf Juzwenko, dyrektor Zakładu Narodowego im. Ossolińskich i wspomniany dr A. Kuczyński jako sekretarz. Od drugiego numeru do Kolegium Redakcyjnego dołączył prof. Krystyn Matwijowski, przewodniczący Rady Naukowej pierwszego numeru czasopisma. Po niespodziewanej śmierci prof. Cz. Hernasa w dn. 11 XII 2003 r.¹ redaktorem naczelnym został dr hab. A. Kuczyński, obecnie prof. PAN, pracownik Instytutu Historii Nauki Polskiej Akademii Nauk w Warszawie. Do kolegium dołączali w następnych latach: prof. Rościsław Żerelik, dyrektor Instytutu Historycznego Uniwersytetu Wrocławskiego (2006), prof. UW dr hab. Eugeniusz Kłosek, kierownik Katedry Etnologii i Antropologii Kulturowej (2009) oraz prof. UW dr hab. Piotr Cichoracki z Instytutu Historycznego Uniwersytetu Wrocławskiego (2013).

Pierwszym wydawcą „Wrocławskich Studiów Wschodnich” był Ośrodek Badań Wschodnich Uniwersytetu Wrocławskiego, do którego od numeru drugiego dołączył Zakład Narodowy im. Ossolińskich, a następnie Katedra Etnologii i Antropologii Kulturowej (2009) oraz Instytut Historyczny Uniwersytetu Wrocławskiego. Od początku edycji „Wrocławskich Studiów Wschodnich” publikowane prace grupowano w kilku merytorycznych częściach: artykuły, miscellanea, recenzje i kronika. Sporadycznie też pojawiały się inne teksty. W 20 tomach wydawanych w latach 1997–2016 opublikowano łącznie 586 tekstów, w tym 164 artykuły (44 napisane przez autorów zagranicznych), 86 miscellaneów (16 napisanych przez autorów zagranicznych), ponadto 192 recenzje oraz 144 sprawozdania i informacje w ramach kroniki czasopisma. Autorzy reprezentowali różne instytucje naukowe (uczelnie, muzea, archiwa, biblioteki), przede wszystkim polskie (Wrocław, Warszawa, Gdańsk, Kielce, Kraków, Krosno, Lublin, Łódź, Pelplin, Płock, Poznań, Rzeszów, Siedlce, Słupsk, Szczecin, Toruń, Zamość), a także rosyjskie (głównie Nowosybirsk i Barnauł, ale też Abakan, Archangielsk, Czeboksary, Irkuck, Jakuck, Jekaterynburg, Jużnosachalińsk, Moskwa, Omsk, Stawropol, Tomsk, Ułan Ude, Wołgograd), białoruskie (Brześć, Grodno, Mińsk, Pińsk), ukraińskie (Kijów, Łuck) i amerykańskie (Nowy Jork, Pittsburgh). Ten wieloautorski zespół badaczy, głównie z zauralskich ośrodków akademickich

¹ Poświęcony mu został 8 (2004) numer „Wrocławskich Studiów Wschodnich”.

Federacji Rosyjskiej, przyczynił się do wzbogacenia wiedzy o działalności naukowej, gospodarczej i cywilizacyjnej Polaków na Syberii, Dalekim Wschodzie, w Kazachstanie oraz innych republikach posowieckich. Rzec można, że w efekcie tej współpracy zostały przedstawione nieraz jeszcze słabo rozpoznane problemy z tego zakresu. W ten wielotematyczny krąg wpisują się publikacje „Wrocławskich Studiów Wschodnich” oraz przyjaźnie przyjęta przez rektora prof. Romana Dudę (1996) redakcyjna inicjatywa dotycząca zawarcia porozumienia o współpracy Uniwersytetu Wrocławskiego z Państwowym Uniwersytetem Pedagogicznym w Tomsku, w ramach której inspirowane i prowadzone są nadal badania wzbogacające wiedzę na temat złożoności polskich losów na Syberii.

Wrocław, październik 2016 r.

*Prof. dr hab. Rościsław Żerelik
Dyrektor Instytutu Historycznego
Uniwersytetu Wrocławskiego*